

RECENZE

Vozár Jozef (ed.). Karmánov komentár k zákonu proti nekalej súťaži. Veda: Bratislava, 2020, 121 s.

Docent Jozef Vozár, ředitel bratislavského Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied a odborník v soukromoprávních disciplínách, je znám širšímu okruhu českých právníků hlavně svou dlouholetou účastí a aktivitou na Karlovarských právnických dnech,¹ naši akademické veřejnosti i zájmem věnovaným v poslední době také životním osudům a dílu několika významných slovenských právníků. O Vozárově monografii o Vladimíru Fajnorovi jsme ostatně na stránkách *Právnicka* informovali.²

Recenzovaná publikace do jisté míry věcně souvisí se sérií velkých Vozárových monografií o průkopnících slovenského právníctví a právní vědy, jako byli Emil Stodola nebo Augustín Ráth, i o jejich celebritách, mezi něž patří i mezi českými civilisty známí Vladimírově Zátarecký a Fajnor, zejména však Štefan Luby, třebaže v referovaném případě jde toliko o útlou brožuru nevelkého formátu. Její hlavní obsah zahrnuje dva celky: text zákona proti nekalé soutěži č. 111/1927 Sb. s Karmánovým výkladem (s. 20–119) a Vozárovu úvodní studii (s. 9–19) o autorovi komentáře. Recenzent nezastírá, že to je hlavně Vozárův text o Karmánově životě a díle, co ho přivedlo k nápadu informovat o této knížce.

Samotný Karmánův výklad k zákonu o nekalé soutěži, jakkoli jej editor označuje za komentář, nepřekračuje hranice poznámkového vydání. Porovnáme-li toto dílo s dalšími publikacemi shodného zaměření vydanými k témuž zákonu v témže roce,³ ať již české⁴ nebo německé,⁵ odráží to dobový stav slovenské právnícké literatury. Nejde ani tak o to, že Karmán napsal poznámkové vydání. To napsal pražský soudní rada Kryštůfek také, byť rozsahem dvojnásobné. Spíš jde o to, že Karmánova publikace představuje ve srovnání s tehdejší slovenskou literární produkcí⁶ dost významné dílo, jež převyšuje snad jen Patronátske právo,⁷ o jehož autorovi toho dnes víme ještě méně než o Karmánovi. Dnes ovšem Karmánův výklad nemá pro českého čtenáře větší význam než jako drobný příspěvek k osvětlení počátků soutěžního práva u nás. Může zaujmout specialisty na soutěžní

¹ *Komentár k tlačovému zákonu* Jozefa Vozára, Ernesta Valka a Lukáše Lapšanského (VOZÁR, Jozef. – VALEK, Ernest – LAPŠANSKÝ, Lukáš. *Komentár k tlačovému zákonu*. Praha: C. H. Beck, 2009) získal v roce 2010 na Karlovarských právnických dnech autorskou cenu, Vozárovo *Právo proti nekalej súťaži* (VOZÁR, Jozef. *Právo proti nekalej súťaži*. Bratislava: Veda, 2013) získalo stejnou cenu v roce 2013.

² ELIÁŠ, Karel. Vozár Jozef. Vladimír Fajnor. Bratislava: Veda, 2017, 224 s. *Právnik*. 2018, roč. CLVII, s. 359 an.

³ Karmánovo dílo bylo původně vydáno v roce 1928 v bratislavském nakladatelství Academia.

⁴ KRYŠTŮFEK, Maximilián. *Zákon proti nekalé soutěži*. Praha: vl. nákl., 1927; SKÁLA, Karel. *Nekalá soutěž. Její podstata a stíhání podle zákona ze dne 15. července 1927, č. 111 Sb. z. a n.* Praha: Praetor, 1928; MATOUŠ, Zdeněk. *Zákon o nekalé soutěži*. Praha: Československý Kompas, 1928. O dva roky později vyšel komentář: HAMANN, Leopold et al. *Nekalá soutěž*. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1930.

⁵ ROPPERT, Hans – WEIS, Georg. *Kommentar zum Gesetze gegen den unlauteren Wettbewerb*. Leitmeritz (Litoměřice): F. Martin's Buchhandlung, H. Ringelhaan, 1928.

⁶ Srov. Pražákův přehled slovenské právnícké bibliografie z toho roku (PRAŽÁK. Slovenská právnícká bibliografie. *Právny obzor*. 1928, roč. XI, s. 103 an.).

⁷ MUNKA, Jozef. *Patronátske právo so zreteľom na kompetenciu úradov a na znášanie bremien po rozparcelovaní majetkov patronátom obťažných*. Bratislava: nákl. vl., 1928.

právo, historiky, nejen ty právní, a také zájemce o juristické kuriozity. *Vozárův* editorský počín ukazuje také na těžkosti, které postupně překonávala utvářející se slovenská právní terminologie, i jak se vyvíjela. Dnes by zřejmě sotvakoho napadlo označit např. *účastníkov konania za stránky* (s. 68), nebo *predbežné opatrenie za dočasné* (s. 26, 84). Ostatně i z české právní terminologie se vytratila *prozatímní opatření*.

Zaujal mě termín *samovôľa* (s. 68), považovaný na Slovensku dnes již více méně za knižní,⁸ vytlačovaný už dlouho synonymickou *svojevôľou*. Přesto se objevuje např. v některých judikátech⁹ a také v odborné právní literatuře.¹⁰ Ohledně našeho pandánu *samovôle* se může zdát, že snad ani český není,¹¹ jakkoli běžně (i v našich právních předpisech) užívaná adjektivum *samovolný* i adverbium *samovolně* jasně naznačují, z čeho odvozením vznikly. *Samovôle* může tedy vyvolávat dojem mrtvého slova.¹² Nicméně třeba rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 17A 56/2011-39 z 21. 11. 2012 odkazuje na žalobcovo tvrzení, že „*zákonná ustanovení jsou vykládána samovůlí pisatele-ky*.“¹³

Kdo by se chtěl dříve o *Karmánovi* něco dozvědět, sotva by toho v dostupných zdrojích našel víc než sedm řádků v *Navrátilově* životopisném slovníku.¹⁴ Přesto se s *Karmánem* na stránkách prvorepublikového *Právnicka* setkáváme nejméně na patnácti místech, byť do něj *Karmán* samotný nepřispíval. Náš časopis např. referoval o *Karmánově* podílu na komentáři pramenů občanského práva vydaném Československým kompasem,¹⁵ rovněž o *Karmánově* a *Pecháčkově* vydání slovenského obchodního zákona,¹⁶ *Karmán* byl také citován jako relevantní autor z oblasti práva směnečného,¹⁷ konkursního a vyrovnávacího¹⁸ a *Vladimír Kubeš* ho označuje jako „autora nejkompetentnějšího“ pro otázky umořování listin.¹⁹ Nicméně s koncem první Československé republiky jakoby se za tímto právníkem zavřela voda.

⁸ TVRDÝ, Peter. *Česko-slovenský diferenciální slovník*. Trnava: Lev, 1922, přiřazuje k slovenskému *samovôľa* české *zvlůle*.

⁹ Např. v usneseních slovenského Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 54/2017 z 8. 2. 2017 nebo II. ÚS 153/2017 z 2. 3. 2017.

¹⁰ Např. GAJDOŠÍKOVÁ, Ludmila. *Právo na spravodlivý proces v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky. Dny práva 2011 – Days of Law 2011* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 86, 89. Dostupné z: <<http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>> [cit. 2021-08-02].

¹¹ Nejen v současných slovnících českého jazyka, např. <<https://prirucka.ujc.cas.cz/>> [cit. 2021-07-28], ale ani v klasice typu VÁŠA, Pavel – TRÁVNÍČEK, František. *Slovník jazyka českého*. Praha: Borový, 1937, nebo HAVRÁNEK, Bohuslav et al. *Slovník spisovného jazyka českého*. Praha: Academia, 1989, ba ani v archivu časopisu *Naše řeč* (<<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php>>) toto slovo nenajdeme. Nenajdeme je ani v KLÉGROVĚ *Tezaurusu jazyka českého* (KLÉGR, Aleš. *Tezaurus jazyka českého*. Praha: Lidové noviny, 2007), kde se uvádějí i takové kuriozity jako *samosvornost*, ba ani u Jungmanna. Jeho dílo: JUNGSMANN, Josef. *Slovník česko-německý. Díl IV. S–U*. Praha: Academia, 1989, uvádí *samowolnost* a *swéwoli* i *swýwoli* s významy poněkud rozostřenými a vzájemně se překrývajícími.

¹² Použil je např. Karel Havlíček Borovský v článku o správě záležitostí obecních (*Slovan*. 1851, s. 191), uvádí je ŠUMAVSKÝ, Josef Franta. *Deutsch-böhmisches Wörterbuch. Erster Band*. Praha: Johann Spurný, 1844, s. 613.

¹³ *Samovôle*, zdá se, sporadicky přežívá, nejen v internetových diskusích, kde se tu a tam vyskytne, ale i v odborných textech: srov. např. KUPKA, Petr – LARYŠ, Martin – SMOLÍK, Josef. *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy: Slovensko, Polsko, Ukrajina, Bělorusko, Rusko*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 89.

¹⁴ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: nákl. vl., 1930, s. 198.

¹⁵ FLIEDER, Karel. Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. *Právnick*. 1926, roč. LXV, s. 227 an.

¹⁶ *Právnick*. 1926, roč. LXV, s. 591 an.

¹⁷ NESÝ, Petr. Musí býti rukojemská doložka rukojmím vlastnoručně podepsána? *Právnick*. 1931, roč. LXX, s. 220.

¹⁸ GERLICH, Karel. Řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí. *Právnick*. 1931, roč. LXX, s. 94 an.; JURÁŠEK, Stanislav. Přednostní pohledávky podle zák. č. 64/31 Sb. z. a n. ve vyrovnávacím řízení. *Právnick*. 1932, roč. LXXI, s. 350, 352.

¹⁹ KUBEŠ, Vladimír. Dr. Julius Karmán: Umořování listin. *Právnick*. 1935, roč. LXXIV, s. 339. (*Karmán* byl autorem osnovy zák. č. 250/1934 Sb., o umořování listin.)

Proto je hodná ocenění rozsáhlejší a pracně vytvořená životopisná studie, již *Karmánovi* v recenzované knize věnoval editor *J. Vozár. Július Karmán (1876–1941)* byl Středoevropan své doby – rodák z Čadce na severu Žilinského kraje, kde se Slovensko stýká se Slezskem, Polskem a Moravou, člen tamější židovské komunity, absolvoval gymnázium v Trenčíně, právnická studia v Budapešti, vrchol své profesní kariéry strávil v Praze, zemřel v Brně. Kromě mateřštiny ovládal maďarštinu, češtinu a němčinu, publikoval slovensky, česky, německy. Vznik Československé republiky ho zastihl ve zralém věku; *Karmán* přijal československý stát za svůj. Zažil zrození Masarykovy republiky, její zkázu i nástup zrůdných časů na přelomu 30. a 40. let, které neblaze postihly i *Karmánovu* rodinu.

Hodí se ocenit *Vozárovu* snahu přiblížit zapomenutého právníka. Nad jeho životopisem jednoho napadnou některé otázky, o nichž autor pomlčel. Například: Jaký byl *Karmánův* osud po zrušení tzv. ministerstva unifikací²⁰ 11. 12. 1938? Proč pobýval a jak zemřel *Karmán* v Brně, když vdova s dětmi před deportací do Terezína žila v Praze? Nebo: pokud byli *Alfréd* a *Edita*, dvě ze tří *Karmánových* dětí, transportováni spolu s matkou v dubnu 1942 do Terezína, posléze do Zamošci (Zámostí) a stali se oběťmi masového vyvražďování Židů, jaký byl osud třetího *Karmánova* potomka? Recenzent může alespoň tuto mezeru doplnit údajem, že šlo o nejstarší z *Karmánových* dětí, *Alžbětu*,²¹ provdanou za *Alfréda Bandlera*, která válku přežila a společně s manželem se 23. 10. 1945 odhlásila z Prahy do Mostu.²²

Nad *Karmánovým* osudem a dílem mě napadl *Krčmářův* poukaz – mohu-li si dovolit parafrázi, že právní věda nemá jen hvězdné architekty, ale i poctivé, zapálené mistry.²³ Někdo nemá invenci budovat katedrálu, ale dokáže stavět spolehlivou opěrnou zeď nebo bezpečnou cestu. K takovým nepatřil jen slovenský právník *Július Karmán*, ale z těch českých mezi jinými třeba *Antonín Hartmann (1864–1947)* nebo *Miloš Tomsa (1926–2018)*. Nebylo by od věci, pokud by se na odkaz některých z nich zaměřili čeští badatelé.

Karel Eliáš*

²⁰ Šlo o ministerstvo pro sjednocení zákonodárství a organizace správní v Československé republice (srov. zák. č. 431/1919 Sb.).

²¹ *Alžběta* se narodila 22. 6. 1912 v Gíraltovcích, *Alfréd* 16. 5. 1918 v Prešově, *Edita* 4. 11. 1920 ve Frýdku.

²² Viz informace dostupné z: <<https://www.holocaust.cz/database-dokumentu/dokument/384422-karman-alfred-nezpracovano/>> [cit. 2021-08-02].

²³ „I česká věda právní má svoje *Thamy*.“ KRČMÁŘ, Jan. Antonín rytíř Randa a česká věda právní. In: BASCH, Antonín – ČÁDA, František – DAVID, Josef – KETTNER, Ludvík – KUDLÁČEK, Tomáš – ŠOLC, Václav – ŠTURMA, Boh. (eds). *Památník spolku českých právníků Všehrd*. Praha, 1915, s. 90.

* Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. E-mail: karel.elias@ilaw.cas.cz. Příspěvek vznikl s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., RVO: 68378122.